

לך לך ח"כ שיחה ב'

אברהם רצה לקבל שכר כדי שיתוסף בכבוד שמים. וע"ד המסופר בזוהר שיצאה בת קול שר' יוסי לא יענש על שרצה עשירות כי "גברא רבה ליהוי", כי העושר של גדול הדור מוסיף בכבוד שמים.

על הפסוק (טו, א) "אל תירא אברהם שכרך הרבה מאוד" קשה לכאורה איך שייך לומר שאברהם, עובד מאהבה, התיירא שלא יקבל שכר?

ויוכן בהקדים הסיפור בזוהר, שר' אבא הכריז שמי שרוצה להיות עשיר יבוא וילמוד. ר' יוסי בא ולמד. לאחר זמן שאל ר' יוסי מר' אבא, איה העשירות. ר' אבא (רצה להתפלל שימות, עד ש) שמע בת קול שאמר "לא תיענשי דגברא רבה ליהוי כו". ה' עשיר שבא ורצה ליתן עשירות למי שילמוד עבורו, אמר לו ר' אבא לתת העשירות לר' יוסי, ונתן לר' אבא כסא דפז, ר' אבא נתנו לר' יוסי. לאחר זמן ר' יוסי הבין את יוקר התורה ובכה על שהחליף את זכות התורה עבור עשירות, ואמר ר' אחא שעתה רואה שלומד תורה לשמה, קרא לעשיר ואמר לו לקחת את כל העושר בחזרה וליתנו לעניים "ואנא יהבינא לך חולק יתיר באורייתא", החזיר את הכוס לעשיר, ונקרא ר' יוסי בן פזי. והנה, בסיפור זה ישנם הרבה קושיות, ומהם: מדוע רצה ר' אבא לענשו, הרי הוא עצמו אמר שמי שרוצה להיות עשיר יבוא וילמוד? ועוד הרי ידוע ש"מתוך שלא לשמה בא לשמה"?

והביאור: ישנו שכר התורה שניתן מלמעלה, "עושר וכבוד למשמאילים בה". אך ישנו גם שכר שהאדם לוקח מעצמו, שיקראו רבי וכו' ושהתירו להתפרנס, אך בזה לא התירו להתעשר. ובזה יובן הסיפור, שר' אבא התכוון שמי שרוצה לקבל עשירות מן השמים יבוא ללמוד, וכשר' יוסי בא ושאלו איה העשירות, הבין שהוא רוצה לקחת עשירות לבד, וכנ"ל, זהו ענין בלתי רצוי.

והנה הבת קול אמרה שהוא יהי' גברא רבה. בהקדים "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", שה"תוך" של הלומד הוא לשמה, אך זהו רק בדבר שיש בו טוב בהעלם, משא"כ הלומד לקנטר וכו'. והנה ר' יוסי כשיהי' גברא רבה, גדול הדור, אזי ישנו ציווי לעשרו, גדלו משל אחיו, וא"כ יוצא שבעתיד יהי' מזה ענין רצוי, שע"י שגדול הדור הוא עשיר ניתוסף בכבוד שמים וכבוד התורה. וזהו שגילתה הבת קול שגברא רבה יכול ללמוד בשביל עשירות, כי בזה ישנו תוך - הטעם הפנימי - הוא שהנשמה רוצה להיות גברא רבה והעשירות היא כדי להוסיף בכבוד שמים.

ולכן החזיר ר' יוסי את הכסא דפז, להראות שצריך ללמוד תורה לשמה, ולכן נקרא בן פזי, למעליותא, שנעשה בעה"ב על הפז, שיכול ללמוד לשמה ולברר את העשירות.

וזהו ג"כ הביאור בנוגע לאברהם, שהי' עובד מאהבה, ורצונו בשכר הי' לשמה להוסיף בכבוד שמים, ולכן אמר לו ה' "שכרך הרבה מאוד".